

חיי אדם כלל קה קו הלכות יו"ט וחובה"מ

- מותרין הם להביאו לו אבל אם עירב בעל הפירות לא מהני שהרי הם ברשות הנפקד (ט"ז):
- (ג) שאר דיני תחומין ביום טוב עיין לעיל בדין תחומין בשבת דשבת וי"ט שוין בזה:
- (ד) דין מת ב"ט מבואר בחיבורי חכמת אדם כלל ק"ע:

הלכות חול המועד.

כלל קו. דין מלאכות חוה"מ בכללן:

(א) חול המועד אסור במקצת מלאכות ומותר במקצתן (עיין רי"ו כתיב ל' ק"ה כללים גזה) לפי צורך הענין שהיה נראה לחכמי' להתיר ויש מגדולי הפוסקי' דס"ל דמלאכה בחוה"מ אסור מדאורייתא כל שאינה צורך המועד או דבר האבד ויש מגדולי הפוסקים דס"ל דאינה אלא מדרבנן. ומ"מ החמירו חכמים בעונש זה יותר משאר איסורי דרבנן ואמרו המחלל את המועד היינו חז"מ כאלו עובר כיום ואמרו עוד המבזה את המועדות אעפ"י שיש בידו תורה ומע"ט אין לו חלק לעה"ב והמבזה ר"ל שאינו מכבדו במאכל ומשתה וכסות נקיה ולכן כל אדם חייב לכבדו לפי כחו וללבוש בגדי שבת (ס' תק"ל):

(ב) כל מלאכות שהם לצורך אכילה במועד אעפ"י שאסורה ב"ט כגון הקצירה והפחינה והצידה מותר בחה"מ ולא עוד אלא שמותר לכתחלה להמתין ולכוין לעשותם במועד (מ"א סימן תל"ג סק"א):

(ג) דבר שאינו צורך א"ג והוא לצורך המועד ואינו דבר האבד כגון שצריך לבגר למועד מותר מעשה הדיוש אבל לא מעשה אומן כמו שנבאר במלאכת תופר ובונה (תקמ"ב):

(ד) ואם היה דבר האבד כגון שנפל כותל ביתו הסמוך לר"ה ואם לא יבנהו יגנבו כליו מותר אפילו מלאכת אומן וכן כיוצא בזה ומ"מ כל מה שיכול להקל בטרחה יעשה (ס' תקל"ו ותק"ח) ולא נקרא דבר האבד אלא כשעיקר הדבר נפסד אבל בשביל מעט תוספת קלוקול לא מקרי דבר האבד ולכן אסור לתקן מלבושיו ומנעליו אעפ"י שיתקעו מעט יותר אבל אם יתקעו ויתקלקלו הרבה מותר דהוי הפסד גדול (ס' תקמ"א ט"ו) ומ"מ ישנה קצת (כ"ה):

(ה) ספק דבר האבד מותר ולי נראה שיעשה על ידי נכרי (ס' תקל"ו):

(ו) מלאכה גמורה אפי' לא יהיה בנמצא אחר המועד כגון ללקוט פירות לצורך אחר המועד אסור ואע"ג שיהיה לו ריוח מזה דאעבורי רווחא לא מקרי פסידא אבל לקנות ולמכור כיון שאין זה מלאכה גמורה אם אינו בנמצא לאחר המועד מותר לקנות ולמכור (תקל"ג ס"א ק"ו וסימן תקל"ט) וכיון דמותר לקנות אעפ"י שצריך לעשות כלים לזה כגון שקונה יין וצריך לחביות והוי מלאכה גמורה מי"מ מותר (ס' תקל"ט סעיף ט'):

(ז) כל המלאכות שהם לצורך המועד כשעושיין אותן אומניהם כגון הציידים והטוחנין העושיין רבים למכור בשוק צריכין לעשות בצנעה שלא יהיה נראה שעושה לצורך חול כגון שעושים הרבה (ס' תקל"ג):

(ח) צרכי רבים מותר לעשותם בחה"מ ויש בזה ב' התירים (א) במעשה הדיוש אפי' א"צ עתה במועד (ב) מעשה אומן דדוקא אם צריך לה במועד. ובבי התירים אלו מותר אפי' כיון מלאכתו ובפרהסיא ובטורה. דכל צרכי רבים אינם נגמריין אלא בשעה שהם בטילים ומתחברים כלם ואם לא יעשו עכשיו יתבטל הדבר ולכן אם יש להם מנהיג שהרשות בידו לעשות לבדו אסור לעשותו במועד. ולכן מותר לתקן הדרכים להסיר המכשולות ולציין הקברות מפני כהנים ולתקן המקואות. ובורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר ואבנים מותר לתקנם אפי' אין רבים צריכים להם עתה כיון שאינו מעשה אומן אבל לחפור בורות מחדש שהוא מעשה אומן דוקא אם רבים צריכים להם עתה מותר ואם אין צריכים להם עתה לא יעשו.

קנו **חיי אדם כלל קו קו קה הלכות חוה"מ**

דוקא צרכי רבים כאלו שהם צריכים לגוף האדם. ומרחץ של רבים לרשיבא מותר אפי' מעשה אומן דחשוב לו צורך המועד ולרא"ש דוקא מעשה הדיוט דלא חשוב לו צורך המועד. ושאר צרכי מצוה אפי' בנין בהכני אם אין לחוש שתבטל לגמרי אפי' צריך להם עתה אסור לעשות מעשה אומן. ובורות ומערות של יחיד אסור לחפור מחדש ואפי' צריך להם עתה שאין לו מה לשתות אלא ממקום רחוק הרבה (כ"ה נ"מ וכל"ל נ"ח) אסור ואם עשויים כבר ונתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקנו ואם א"צ עתה אסור לתקנם ואפי' להמשיך לה מים דרך חריץ אסור אבל מותר לקבל מי גשמים ולהוליך לגור שאין בזה טורח גדול. וכל צורך מצוה המותרת במועד מותר ליטול עליה שכר (תקמ"ז):

(ט) אפי' המלאכות המותרות אינם מותרות אלא לעשותם לעצמו או לאחרים בהנם אבל בשכר אסור. ודוקא בשכר קצוב אבל כשנותן לו לאכול בשכרו מותר ודבר האבד מותר לעשות אפי' בשכר דכשם שהתירו לבעה"ב ליתן מלאכה לפועל שאין לו מה לאכול כדבסמוך ה"נ התירו לפועל שיעשה בשביל בעה"ב (הגר"ח) ויש מתירין לצורך המועד אפי' בשכר אם אינו מעשה אומן (תקמ"ב א"ר נ"ס כלנו):
(י) כל מלאכה האסורה במועד מותר לעשותה ע"י פועל שאין לו מה לאכול כדי שישתכר וירויח (ס"ז) ומ"מ יעשה בצנעה מפני הרואים שלא ידמו שיש לו מה לאכול (ס"י) תקל"ד מ"א ס"ק ז':

(יא) נ"ל דכל המלאכות המותרות אסור לעשות בשביל נכרי אפי' בהנם ולפי"ז אסור לבשל לצורך נכרי לשלוח לו דורן כמבואר בהלכות יום טוב כלל צ"ח:
(יב) נ"ל דאסור לשכור פועלים נכרים לעשות לו במועד אעפ"י שאם לא ישכור עכשיו יצטרך לשלם ביוקר גדול לאחר המועד אעפ"כ אסור:
(יג) המכין מלאכתו במועד אפי' בדבר האבד והניחה בית דין מאבדן אותה ממנו ומפקירים אותה לכל ואם עשה מלאכת אחרים שא"א לקנסו כגון הי"ש או סופר משמתין ל"י ומלקין אותו ואם מת לא קנסינן לבנו אחריו ואם הוא דבר האבד מותר הבן לעשות אותה מלאכה אבל דבר שאינו אבד פשיטא דאסור לעשותו (ס"י) תקל"ח וע"ג נ"ז ומ"ח):

כלל קז. החורש. פרטי ל"ט מלאכות מהם שהותר מהם כחוה"מ:

(א) לא מצינו שום דבר שהתירו בחרישה כי חרישה לעולם אינו לצורך המועד ואפי' ללקט עצים ואבנים מן השדה ליפותו לחרישה אסור אא"כ שעושה מעשה שניכר שאינו מכין לצורך ליפות הקרקע כגון שלוקט הגדולים ומניח הקטנים וכל כיוצא בזה (ס"י) תקל"ז סעיף י':

(ב) המזבל שדה תולדה דחורש ולכן אסור לזבל שדהו ואפי' להכניס הצאן לדיר שדהו אסור ואם הכניס הנכרי מעצמו א"צ למחות בידו ואפי' בשבת ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' שכר מזונות אסור ובי"ט מותר ליתן לו שכר מזונות ובה"מ מותר ליתן לו שכר ובלבד שלא ישכרו ולא יסייע לו ולא ימסור לו שומר ונ"ל דכ"ז דוקא במכניס צאן לדיר אבל כשהנכרי מזבל ממש דזה מלאכה דאורייתא אסור להניחו ואפי' קצין מעי"ט אסור וה"ה בתה"מ דכל מלאכת מחובר אסור ע"י נכרי אפי' בתה"מ (ס"ז) סעיף י"ז):

כלל קח. הזורע הקוצר המעמר הדרש הזורה הבורר המוחן המרקד הלש והאופה:

(א) זריעה אסורה במועד בכל ענין ואם היה כבר זרוע וצריך להשקותו במים אף על גב דגם זה תולדה דזורע מ"מ יש בו ענינים שהתירו בהם כגון אם יפסדו הזרעים וכן ירקות שרוצה לאכלן במועד יכול לדלות מים להשקותן כדי שיגדלו ויהיו ראויים למועד אע"ג שהוא טורח גדול לצורך המועד התירו לפיכך אם אינו רוצה לאכלן במועד רק כדי להשביחן אסור ואפילו המשכה בלא הדללה אסור (מ"א וט"ו) וכיון שאין דינים אלו מצויים בינינו לא כתבתים ומבוארים בש"ע סימן תקל"ז:

חיי אדם כלל קח קט הלכות חות"מ

(ב) קצירה אסורה במועד ואפילו כשקוצר ענפי האילן לתקן האילן אסור ואם צריך לענפים להאכיל לבהמה צריך לעשות היכר כגון שיקוץ כולם מצד אחד (מקל"ז) אבל כשצריך למועד מותר לפיכך מותר לקוץ עצים ממחובר ולעקור כשות שראוי להטיל בשכר ולעקור שומשמיץ לאכול הגרעינים וכן כל מיני ירקות ופירות שרוצה לאכול במועד מותר לתלוש וכ"ז דוקא מה שצריך למועד ומ"מ אין צריך לצמצם אלא עושה בהרווחה ואם יותיר יותיר ובלבד שלא יערים לומר לאחר שתלש אלו יאמר באלו אני רוצה כיון דאין אחד משובח מהבירו ומ"מ אם הערי' מותר (סימן תקל"ג מ"א ס"ק ז') ואם ליקט פירות והותיר וירא שיתעפשו מותר לכבשם אבל אסור ללקט תהלה כדי לכבוש ואפי' לא ימצא לאהר המועד דמלאכה גמורה לא התירו משו' זה דאין זה דבר האבד ואסו' לקצוץ אילן אא"כ צריך לבשל ולחמם הבית וכיוצא בו אבל לצורך נסורת שלו אסור (ס) (א ר וכן הוא נגמלה) ולענין ביקוע עצי' נוהגין להכין הכל מעיי"ט אם לא במקום הפ"מ אבל ביד מותר (ס):

(ג) ומ"מ אם יש לו גן אצל גן של נכרי וגדר אחד להם והנכרי לוקט פירי' שלו בהד"מ ואם לא ילקט הישראל גם פירות שלו יפסיד יכול גם הישראל ללקט את שלו והיו דבר האבד ואם ירא שיתעפשו מותר לכבשם כיון דהוא דבר האבד ולא עוד אלא שאם אין לו כלים במה לכבוש מותר לעשות חביות וכל צרכיו בלא שינוי אם א"א בענין אחר ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד (סי' מקל"ז):

(ד) אסור לקצור שדהו בהד"מ אם אינו נפסד אם יעמוד לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל אפילו מוצא בשוק לקנות אין מצריכין אותו ליקח מן השוק אלא קוצר ומעמר וזורה ובורר כדרכו ובלבד שלא ידוש כדרכו אלא בשינוי והנ"מ שאין צריך אלא לו לבדו אבל אם הוא צריך לדוש לצורך רבים דש כדרכו (ס) ומותר להלוב הבהמות אפילו שלא לצורך המועד אע"ג דהוי מלאכה גמורה כמו דש דהוי כדבר האבד שמכחיש הבהמה (מקל"א):

(ה) וכן מותר לטחון ולרקק ולעשות שכר לצורך המועד אפילו כיון מלאכתו דבצורך אכילה מותר לכוין מלאכתו במועד ואפי' יש לו להם מותר לטחון לאפות פת המה דפת המה עדיף והיה בשכר אם החדש עדיף ובלבד שרא' יהיה ערמה בדבר לעשות יותר בכוונה ואם הערים מותר לאכול אבל אסור לטחון אם יש לו קמח דאין שבה בקמח שנטחן היום או מימים רבים (ס):

(ו) גיל דאפילו אם יש לו פת נקיה מותר לאפות פת קיבר אע"ג דבי"ט אסור בהד"מ מותר ובלבד שצריך עכ"פ ג"כ קצת במועד ועושה בהרווחה ואם יותיר יותיר ובשעת הדחק כגון שלא יוכל לאפות תיכף לאחר המועד יש לסמוך להתיר לאפות ע"י שצריך קצת להערים ולעשות בכוונה יותר כיון שהערמה זו אינו ניכר כ"כ וכ"ש כשעושה פת אהר או (לעקיך) אהר גדול שאין בו אלא מורה אחד דג"ל דמותר לכ"ע:

(ז) אם אינו צריך לקצור או שאר מלאכות רק מעט לצורך המועד ואינו מוצא מי שיקצור או יטחון לו מעט מותר לקצור ולטחון הרבה דכ"ז הוא לצורך אותו מעט שצריך (ריטב"א ז"ש רנו עקבל מרמכ"ס):

כלל קט. הגוזה (סי' מקל"ב):

(א) אסור לגוזה צאנו בהד"מ:

(ב) אסור לגלה במועד אע"ג דהוא צורך י"ט מ"מ אסרו חכמים כדי שיגלה מעיי"ט ולא יכנס למועד כשהוא מנוול ולכן אפילו אם גילה מעיי"ט אסור לגלה דמי יודע אם גילה ומהו המעם אפילו היה אנוס או שהיה חולה ונתרפא ואפילו לא היה לו אומן מעיי"ט מ"מ אסור לגלה משום דלא מוכח מילתא:

(ג) וכן אסור ליטול הצפרנים ואם נטלן מעיי"ט מותר ליטלן בהד"מ דהא יש מתירין לעולם וכן לצורך טבילה נטלן כדרך בהול:

(ד) מי שיש לו שחין בראשו מותר לגלה השער אפילו בתער (א"י):

(ה) היוצא מבית אסורים בין שהיה חבוש אצל נכרים או ישראל מותר לגלה

דכיון

קנו חיי אדם כלל קט קי הלכות חוה"מ

דכיון שהיה בצער לא גילח וכן הבא מעבר לים דמפורסם הדבר ודוקא כשלא היה בישוב בע"ש דאליכ היה לו לגלח עיי"ש כל אלו אפי' היה שהות בעיי"ש לגלח רק שלא היה לו פנאי ביום לגלח מותרין ומ"מ לא יגלחו אלא בצנעה (ל"ע דנכולס כ' הטור והש"ע ולא היה לו פנאי משמע אף שהיה עדיין יום גדול ונצח ממדינת היס כ' ולא היה שהות ניום וכ"כ הנ"י נכ"ס ר"י והלכות העמיק ולא היה לו שהות ונ"ט):

(א) מותר לגלח לקמן במועד דכיון דאין עליו מצוה לגלח מעיי"ש ל"ג עליו ומ"מ אם נראה כגדול לא יגלח בפרהסיא:

(ב) אבל שחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח במועד שהרי לא היה יכול לגלח בע"ש שעדיין היה תוך ז':

(ג) מי שהמיר ושב והמנהג שאין מצרפין אותו לכל דבר שבקדושה עד שיגלה מותר לגלח במועד:

(ד) כל אדם מותר ליטול שפה אפי' בפרהסיא וכן מותר לחוף ולסרוק הראש במועד אעפ"י שמשיך השער ואין בזה משום גילוח:

כלל קי. המלכן ותמנפץ והצובע והטווה כו' והאורג כו' הקושר והמתיר כו' הצד והשוחט כו':

(א) אין מכבסין במועד כדי שיכבס מעיי"ש ולא יכנס למועד כשהוא מנוול אבל הבא ממדינת הים והיוצא מבית אסורים או שביה ולא היה לו שהות לכבס מעיי"ש מותר וכן אשה שצריכה ללבוש לבנים ולא היה יכולה לכבס מעיי"ש כגון שפרסה נדה ביי"ש ומי שאין לו אלא הלוק א' ומיהו לא יכבסו אלא חלוק אחד ואם אינו מכבס ע"ג הנהר אזי יכבס בצנעה ואם מכבס בנהר מותר אע"ג דהוי פרהסיא כיון שמתכבס שם יפה (תקל"ד):

(ב) בגדי קמנים שמלפסין בהם מותר לכבס אפילו הרבה כיון שמשתיינין תמיד וצריך להם הרבה (סג) ומטפחת הודים וכן (פא"נילע) של חוטם כיון שמתלכלכים תמיד מדינא מותר לכבסן אפילו יש לו הרבה אך כיון שמנהגנו שאין מחליפין המטפחת רק מע"ש לע"ש אסור לכבסן:

(ג) כלי פשתן מדינא מותר לכבס דאין לנו הכיבוס כמו שיהיו מכבסין בזמן הגמ' אך נהגו בו איסור ואסור להתיר ומה נתפשט שנותנין לנכרי לכבס כתונת א' אם מכבס חוץ לבית אע"ג דכל מה שאסור אסור גם ע"י נכרי מ"מ בזה מקילין (א"ר נכ"ס פרישה) (סג):

(ד) מותר למעך בגדי פשתן בידים אחר הכבוס כדי ללבנן ולרכנן אם הוא לצורך המועד וכן מותר להחליקן בכלי כדרכן אבל אסור לעשות קמטי' שקורין (פאלק) או (פאלק) דזה מעשה אומן (תקמ"ב):

(ה) המנפץ והצובע מה שאסור ביי"ש אסור במועד (סג):

(ו) הטווה אסור בהה"מ אעפ"כ מותר לטוות לו ציצית לכגדיו ואפי' בלא שנוי אבל לא יטוה בגלגל שקורין (ספין רלד) אלא בידיו או על יריכו (תקמ"ה):

(ז) הצורך לתפור לצורך המועד כמבואר לקמן ואין לו חוש במה לתפור צ"ע אם מותר לטוות חוש לתפור בו:

(ח) כל צרכי אריגה הכל אסור ואפילו לארוג רשתות לצוד בהם אסור דאין זה בכלל מכשירי א"ג שאינו מכשיר המאכל כמו תנור וסכין אבל זה לא הוי אפי' מכשירין וכיון שהוא מלאכת אומן אסור אבל מותר לארוג מצודות מערבות וכיוצא בו לצורך המועד שאין זה אלא מעשה הדיוט (תקמ"ב):

(ט) לגדל הפתילות נכון להכין מעיי"ש ומ"מ בדיעבד מותר לגדל מצמר גפן דהוי מעשה הדיוט (עיי' נא"ר סס"י תקמ"ב) ונ"ל דלכ"ע אסור לעשות נרות של חלב ופשיטא של שעוה דאיכא ג"כ מירוח וכמדומה שנהגין היתר לצורך מועד:

(י) מטה שמסרגין אותה בחבלים אם היה בה חבלים רק שנתרפו מותר לכ"ע למתוח אותן, ולשום בה לכתחלה חבלים לסרג אותה יש אוסרין (ועיי' נ"י ו"א"י) ולכ"ע אסור לגדל לכתחלה חבלים לסרג בהם אעפ"י שהוא לצורך המועד (סג):

חיי אדם כלל קי קיא הלכות חוה"מ

(יא) הקושר והמתיר לא נזכר מה דינו ונראה לי דמה שאינו לצורך המועד אסור לכ"ע:

(יב) התופר אסור במועד ומי שצריך בגד למועד מותר לתפור אותו מעשה הדין שהיינו שיעשה תפירות רחבות ותפירה א' למעלה ואחת למטה כשיני הכלב אבל מה שישנה לאחוזי המהפך בענין אחר ממה שדרבנו לא מהני. ונ"ל דאם אין לו מי שיעשה לו בגד לצורך המועד בענין זה מותר ליתן שכר לפועל שאין לו כי אם להם לכ"ע כדי שיהיו לו צרכי יום טוב בריוח (סס) ועיין לעיל כנ"ל כלל ק"ו סימן ז':

(יג) אסור לתקן מלבושיו ומגעליו הקרועים אעפ"י שיתקעו יותר דלא מקרי דבר האבד בשביל מעט תוספת קלקול אבל אם יתקעו לנמרי יש מתירין (ע"י) ומיהו על ידי שנוי מותר לתקן אפילו לא יתקעו לגמרי כמו בס"י הקודם (סז):

(יד) צידה אסור שלא לצורך המועד ולצורך המועד מותר ומ"מ מותר לצוד כל מה שיכול וכן מותר למלוח הכל ע"י הערמה דחמיד יאמר אולי יודמן לי דג יותר משובח מזה ואע"ג דבמליחה לא שייך זה שהרי כבר יש לפניו גם היותר טוב מ"מ כיון דמליחת אוכלין גם בשבת אין בו מלאכה מדאורייתא כדא"י בהלכות שבת במלאכת מעבד התירו בה"מ ומותר לצוד בפרהסיא שניכר לכל שעושה לצורך המועד. ודוקא שאין אומנתו בכך אבל היה צייד לרבים עושה בצנעה כדעיל כלל ק"ו סימן ז' (מקל"ג):

(טו) לשהוט ולהפשיט מותר לצורך המועד:

(טז) למלוח העור ולעבדו אסור שאין זה צורך המועד וכן אסור למלוח אוכלין או לכבוש אוכלין אם לא ע"י הערמה כמבואר בסימן י"ד וכן מותר לקנות פירות וירקות וכיוצא בו שלא יהיו בנמצא לקנות אחר המועד וכיון שמוותר לקנותם ואז אם לא ימלחם או יכבשם יפסדו מותר גם למלחן ולכבשן כיון דמקח וממכר וגם המליחה אינן מלאכה גמורה התירו (מקל"ג):

(יז) דין ממהק בעור ובשאר דברים אסור במועד (עיין כהל' שבת) ומ"מ כל רמואה מותר במועד ונ"ל דהיה למרח רטיה וכן כל עשיית רפואות אפילו דברים שהם מלאכה גמורה (מקל"ג):

(יח) המהתך למרה אסור כמבואר במלאכת מחתך אם לא לצורך המועד או מותר (כן כ"ל):

כלל קיא. הכותב (סי' תקמ"ה):

(א) אסור לכתוב בה"מ ואפילו להגיה אות א' בספר אסור. ודוקא בכתב שכותבין בו סת"מ דהוי מעשה אומן ואפילו הוא צורך רבים אם אינו צורך להם במועד אבל אם אין להם ספר אחר לקרות בו בצבור מותר דהוי דבר האבד שהרי זה מצוה עוברת משא"כ בנין בהנגים בכלל ק"ו ואפ"י לכתוב לכתחלה ע"י סופרים הרבה או להשלים כשאין להם ספר אחר מותר:

(ב) כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו אפילו להניחן לאחר המועד ואם אין לסופר מה יאכל מות' לכתוב ולמכור לאחריו עד שיהיו לו הוצאותיו בריוח לשמחת י"ט. ולהניחן במועד במקום שמניחין תפילין מותר בכל ענין. ואינו אסור אלא הכתיבה דהוי מעשה אומן אבל העשייה מותר לעולם:

(ג) מותר לכתוב השבנוותיו ויצאותיו וכתבים שכותבים כשטלויים על משכנות דכ"ז הוא דבר האבד דאם לא יכתוב ישכחם ואם אינו דבר האבד אסור אא"כ הוא לצורך המועד דאז שרי לכתוב בכתב שלנו דהוי מעשה הדין:

(ד) אגרת שלום מאדם להרירו יש אוסרין ונהגו להקל כיון דכתב שלנו הוא מעשה הדין. ונהגין לשנות קצת לכתוב שורה עליונה עקומה דאע"ג דכה"ג לא מקרי שינוי ולכן כל דבר שאסור לכתוב לא מהני זה מ"מ בזה כיון דבלא"ה יש מתירין נהגין להקל:

(ה) אין כותבין שמה במועד אם לא נתן לו עדיין המעות אבל כשנתן לו כבר המעות דיש לחוש שמא ימותו העדים ויבא להפסד וכן אם אינו מאמינו מלוח ללוח

קנה חיי אדם כלל קיא קיב הלכות חוה"מ

ללוה והלוה צריך למעות בחוה"מ אפי' שאינו לצורך המועד מותר אבל כשלוה לצורך אחר המועד אסור. ואם לא ימצא אחר המועד מעות ללוות מותר לכתוב דהוי דבר האבד או שאין לו לספור מה לאכול היז כותב. ומותר לכתוב שטר מכירה כשמוכר במועד לצורך המועד אבל כשמוכר קודם למועד אסור לכתוב במועד דאף שיהזור בהן ליכא פסידא דיכול לקנות במקום אחר ואסור לכתוב שמרי אריסות וקבלנות שקיבל קודם המועד:

(ו) מי ששלחו לשאול ממנו שאלה ואין השליח רוצה להתעכב ער אחר המועד מותר לכתבה ולהעתיקה אם לא ימצא לאחר המועד וה"ה אם למד בעצמו דבר חידוש מותר לכתבו שלא ישכח וכן אם שמע דבר חידוש או ראה ספר מחודש ולא ימצא לאחר המועד מותר. ובלבד שלא יכתוב שום אות בכתובת סת"מ רק דוקא בכתובה שלנו כתב משימא שקורין (גימטפסקז) (ט"ז סע) אבל אם כבר כתובים אצלו רק שאינם מסודרי' אצלו נ"ל דאסור למדרם דהיינו לחזור ולכתבם אבל מותר לסדרם ובלבד שלא יחברם ולא יתפרם יחד (עיין זב"ר ו"ט ע):

(ז) כ"ד שמותר לכתוב מותר בלא שינוי ולעשות הקולמוס ודיו ואסור לתקן קונטרס לכתוב עליו אחר המועד (מ"א סע):

(ח) נ"ל דאם שלח שלוחו (ליכיד) מותר למשלח לכתוב לו אגרת בענין סחורתו לכ"ע כמו בס"י ג' דכ"ז הוי דבר האבד:

כלל קיב. דין מקח וממכר (סי' תקל"ט):

(א) כל סחורה אסורה אפי' כל שהוא מפני הטורה בין לקנות בין למכור מיהו אם נודמן לו ריוח מרובה במועד יכול למכור ולקנות בצנעה ויוציא לשמחת יו"ט יותר ממה שהיה דעתו להוציא:

(ב) אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה יפסיד מהקרן מותר למכרה ונ"ל דאפילו אם מסתפק שמא יבא לידי הפסד מן הקרן מותר (עיין לעיל כלל ק"ו סי' ה'). ובמקח וממכר לכ"ע מותר (וכ"כ תוספות בהג"ח דף " ע"ג ד"ה ונדנר ה"א) אבל אם לא יפסיד מהקרן אף שלא ירויח גם כן אסור דעבורי רווחא לא מקרי פסידא אם לא שהוא ריוח מרובה כדלעיל סימן א'. ומ"מ מי שדחוק במעות ועי"ז מקמץ להוציא לשמחת יו"ט ואלו היו לו מעות בריוח היה מוציא יותר מותר למכור כדי שיוציא יותר לשמחת יום טוב ואפי' בענין זה אינו מותר רק שתהיה החנות סגורה ופתוחה במקצת כשבא הקונה ליקח אבל בלא"ה אף זה אסור:

(ג) אם בא (יכיד) בחוה"מ או אפי' יומא דשוקא שאינו שכיח כלל כגון אסיפת הוועד שקורין (סי' ייקק) ואפשר דה"ה כשחל השבוע שלפני פסחם בחוה"מ וידוע דאז הם קונים הרבה חשוב כיומא דשוקא דלא שכיח וצ"ע. וכן כשבאו ספינו' וסוהרים שאינו שכיח תמיד או שמבקשים ללכת ומוכרים בוול או קונים ביוקר מותר לקנו' ולמכור כדרכו והשבינן הפסד ריוח כהפסד קרן אבל יום השוק הקבוע בכל שבוע אסור:

(ד) וכן מי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתית כל השנה ואם לא יקנה עתה לא ימצא כ"כ בוול מות' לקנות ולתקן החבין דאם לא תהיה החבית מתוקנת יפסיד היין ולכן מות' אעיג דתיקון החבין הוי מלאכה גמורה ומלאכה גמורה אסוי משום עבורי רווחא אלא דכיון דמותר לקנות מותר ג"כ לתקן ובלבד שלא יבזין מלאכתו במועד אבל להרויח אסור לקנות אם לא שלא ימצא כלל לאחר המועד להרויח בו אבל כשימצא רק שיהיה יותר ביוקר ולא יוכל להרויח בו כ"כ נ"ל דאסור' (וכזו מדוקדק לשון רמ"א בהג"ה וע"ש זב"י ועיין בכללים סי' ו'):

(ה) אין לוקחין בתים עבדים ובהמה אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל או לצורך השכיר או הסרסר שמוליק הדברים הנקנים שאין לו מה יאכל:

(ו) ודוקא אלו שיש פרסום בקנייתן לכן אסורים מדינא אבל שאר כלי' כשלא ימצא לקנות לאחר המועד מותר אבל אם יכול לקנותן לאחר המועד מדינא אי

חיי אדם כלל קיב קינ קיד הלכות חוה"מ

נכון לקנותם מ"מ נהגו לקנותם בצנעה ואין למחות בידם שיש להם על מי שיסמכו
(ע' ס"י מקל"ט ב"א ס"ק ט"ו):

(ג) מוכרי פירות או ירק וכל דבר שאינו מתקיים מוכרים כדרך בפרהסיא
שהכל יודעין שהוא לצורך המועד ומוכרי תבלין אע"פ שהוא דבר המתקיים לא
בעי צנעא הכל יודעין שהוא לצורך המועד וכיון דמותר לפתוח החנות לצורך
ישראל כשבא נכרי לקנות ג"כ מותר למכור לו:

(ח) מן העכו"ם מותר לקנות הכל דהוי כמציל מידם (מ"א ס"ק ט"ו) וכן נכרי
שפרע לישראל בסחורה וכיוצא בו מותר לקבל ממנו ופשיטא דמותר לתבוע אותו
בדין ועכשיו כיון שאנו רואין החובות מתקלקלים נהגין לתבוע אף לישראל בדין
במועד החשיבין לדבר האבד:

(ט) בימי הפסח שנמצא דגים על שפת המים אסור לאספס כדי לייבשם או
למלחם א"כ יהיו ראויים לאכול מהם במועד (ועיין לעיל נמלכת לידה):

(י) הלהוות לנכרי בריבית לאותם שרגילים ללוות ממנו מותר דהוי דבר האבד
שאם לא ילוה ירגיל עצמו ללוות אצל אחר ואם אינו רגיל צריך ליקח הריבית של
שבוע הראשון לציאנו בשמחת "ש. ונ"ל דה"ה דמותר למכור סחורה לאותן
שרגילים ליקח אצלו אבל לאותן שאינן רגילים לא מהני מה שיוציא הריח ליי"ט
כדלעיל. ומותר ליקח ערבות במועד על הלוואה שיעשה אחר המועד:
(יא) חילוף מטבעות אסור:

כלל קיג. דין בנין וסתירה (ס' תק"מ):

(א) בנין אפי" כ"ש אסור ומ"מ מותר ליטול גבשושית שבבית וכן מותר לתקן
סדקים שבגג ובלבד שלא יתקן בכלי אומנות רק בידיו:

(ב) ציר הדלת והמנעול וכיוצא בו שהוא דבר האבד שאם ישאר ביתו פתוח
יגנבו מותר לתקן כדרכו בלא שינוי ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד וכן כותל
חצר הסמוך להדיר שנפל בונהו כדרכו ואם היה נוטה ליפול סותרו מפני הסכנה
ובונהו כדרכו דאל"כ מימנע ולא סתיר ולכן במקו' שאין סכנה אסור לסתור ולבנותו
אפילו איכא חשש גנבי. וכותל חצר שבינו לחבירו בונה מעשה הדיוט:

(ג) מותר לבנות אבוס לבהמה ואצטבא ליישב או לישן עליה ובלבד שיעשה
מעשה הדיוט ולא מעשה אומן דאע"ג דהוא לצורך המועד כיון שאינו צורך א"נ
אסור מעשה אומן:

(ד) תנור וכירים וכן קדרות ואלמסין שאפשר לאפות בו במועד מותר לעשות
כדרכו דהוי צורך א"נ ואם לאו אסור וכן מותר לחדד הסכין ואם נשבר במועד
מותר לעשו' אחרת בלא שינוי דכ"ז הוי לצורך א"נ ואפי" אם אפשר להשאל מחבירו:
(ה) אם הזמן הוא קור מותר להעמיד תנור בית החורף להסיק הבית ונ"ל דה"ה
אם נשבר החלון בענין שאם לא יסתום אותו ישב בקור מותר לתקנו:
(ו) מנקרים את הרחיים:

כלל קיד. דין הוצאה בחוה"מ ודכרים שאסור משום טורח (ס' מקל"ה):

(א) אע"ג דהוצאה מותר אפילו בי"ט מ"מ אפילו בהי"מ אסרו דברים שיש
בו טורח גדול ואפי" במקום דמותר להוציא אפי" בשבת ולכן אין מפנין מהצר
לחצר דרך רה"ר אפילו מכעורה לגאח אבל אם יש פתח בין ב' החצרות מותר
לפנות אבל מבית לבית באותו חצר מותר וכן אפי" דרך מבוי מבית לבית הסמוך
לו יש מתיקין ואם מתירא מחמת גנבים ושאר פסידא הכל מותר ואפי" מעיר לעיר
בדבר האבד מותר אבל בדבר שאינו אבוד אסור להסיע אפי" ממנו (ס' מקל"ז):

(ב) אם הוא דר בחצר אחר מותר לפנות לחצר שלו אפי" מנאה לכעורה
ששמחה לאדם לדור בשלו. ודוקא לחצר שלו אבל משום שאר הנאה כגון שהיה
דר עם חבירו בשכינות ורוצה לדור בבית מיוחד אע"פ שנות לאדם מי"מ אסור
ומ"מ אם היה דר בין הנכרים או ענין אחר הנדמה לזה יש להתיר עפ"י ראות עיני
המורה (מקל"ה):

חיי אדם כלל קיד קטו קטז קיו הלכות חוה"מ קנט

(ג) שולה פשתנו מן המשרה וכל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד, ומותר להכניס פירות מפני הגנבים אם אינם במקום המשתמר, ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניס בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלילה יותר מביום כגון שצריך להכניסו באבוקות ובקולות יכניסם ביום ואם א"א לעשותו כ"א בפרהסיא הכל שרי בדבר האבד (ס' מקל"ט):

(ד) מי שיש לו סחורה שאם לא יהפכנה ממטה למעלה תתקלקל מותר להפכה בחוה"מ. היו לו פירות שטוחין בשדה ליבש וירא מהמטר מותר לחפותם בקש אפי' חיפוי עב (סע):

(ה) הובל שבחצר אסור להוציא אלא יסלקנו לצדדים, ואם נתרבה עד שנעשה החצר כרפת מותר להוציא לאשפה (סע):

(ו) מביאין מבית האומן כלים שהם לצורך המועד אבל מה שאינו לצורך המועד אסור שיחשדוהו שנתן לתקנו במועד ואפי' מאומן נכרי אסור, ואם אין לאומן מה יאכל וצריך ליתן לו שכרו אם אינו מאמינו מניחן בבית הסמוך לו ואם חושש שמא יגנבו מספן לחצר אחרת אבל לא יביאם לביתו אלא בצנעה (ס' מקל"ז):

כלל קטו. דין מלאכה ע"י נכרי ודין לשכור פועלים (ס' מקמ"ג):

(א) כל דבר שאסור לעשותו אסור לומר לנכרי לעשותו אבל מותר ליתן לנכרי מלאכה בקבלנות או בשכיר יום שיעשה אחר המועד ובלבד שלא ימנה וישקול וימדוד כדרך שעושה בחול ואף אם יעשה הנכרי אח"כ המלאכה במועד א"צ למחות לו הואיל והתנה עמו בהדיא שיעשנה אחר המועד ומותר ליתן בגדים לכונס נכרי ובלבד שלא ימנה (סע):

(ב) ודוקא מלאכת תלוש אבל מלאכת מחובר אפי' אם הנכרי קבל המלאכה מע"ט אסור להניחו לעשותו במועד אפי' חוץ לתחום דחיישינן שמא יבואו יהודי' ממקום אחר אבל נכרי שהיה אריסו ונוטל חלק מהתבואה כאריס מותרים לעשות בשדה ואפי' אם יש לישראל עבדים נכרים והם אוכלים אצלו ומסיעין לאריס זה שרי כיון שאין הישראל נותן להם שכר על כך, ומלאכת תלוש שנתן לנכרי מע"ט א"צ למחות אם הוא בביתו של נכרי (סע):

(ג) לצורך מצוה הצריך בחוה"מ מותר לומר לנכרי לעשותו במועד (ע' מ"א ר"ט ס' מקמ"ג):

(ד) מותר לשכור פועלים ואפי' יהודים שיעשו מלאכתו אחר המועד (סע):

כלל קטז. דין צרכי בהמה (ס' מקל"ו):

(א) הצריך לרכוב במועד אפי' לשייל ולא יוכל לילך ברגליו יכול לעשות כל צרכי הרכיבה וליטול צפרני הסוס ולשום ברזל ברגליו ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד אבל מא"י לחיל אסור לתקן צרכי רכיבה ואם אינו לצורך כלל אע"פ שמותר לרכוב אפי' מעיר לעיר אבל אסור לתקן צרכי רכיבה ומותר לסרוק הסוס במגרדת של ברזל וכיוצא בו ליפותו ומקזיזן לו דם וכל רפואה אפי' יש בה מלאכה אבל אין מרביעין בהמה במועד מפני שאינו צורך המועד ולא דבר האבד:

(ב) אין מושיבין תרנגוליו על הביצים לגדל אפרוחים ואם הושיבם קודם המועד וברחו מעליהם יכול להתחזרם אם הוא בתוך הגי ימים לבריחה דאז מהני החזרה וגם אין טורה כ"כ להתחזרם אבל לאחר ג' ימים אסור אפי' יפסדו הביצי' דיש טורה גדול בחזרה וגם לא מהני עוד החזרה, ודוקא אותה תרנגולת מותר אבל להושיב אחרת אפי' מתה ראשונה לעולם אסור (ס' מקל"ו):

כלל קיז. דין אירוסין ונשואין בחוה"מ (ס' מקמ"ו):

(א) אין נושאים נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ואפילו סעודה אסור שנאמר ושמתח בהגך ולא באשתך דאין מערבין שמחה בשמחה אבל מותר לארס דהיינו אפילו לקדש ובלבד שלא יעשה סעודה בבית ארוסתו אבל שלא בבית ארוסתו מותר לעשות ריקודין ומחולות עם מרעיו וכן אפילו בבית ארוסתו שלא

חיי אדם כלל קיג הלכות חוה"מ

בשעת אירוסין מותר. וכתובת תנאים שלנו א"ר מתיר לעשות סעודה (ללא כ"ט). ומותר להחזיר גרושתו מהנשואין דאין שמחה כ"כ. ומדינא מותר לישא ערב הרגל אפילו סמוך לחשיכה, ובלבד שלא יעשה הסעודה בלילה ראשונה דעיקר השמחה הוא חד יומא ומתחיל ביום וגומר בלילה אבל למחר מותר לעשות סעודה אך במדינתנו אין נוהגין כלל לישא ערב הרגל אם לא בשעת הדחק (א"ר) ומותר לעשות סעודת מילה ופדה"ב ברגל דלא חשיבא שמחה כ"כ:

(ב) אע"ג דאין מערבין שמחה בשמחה דוקא באדם אחד אבל מותר לבי בני אדם לסיבך מותר לעשות חופת יתום ויתומה או עני עם שמחת נשואי בניו ביום א' אך לא ב' אחיות (ט"ז):

(ג) כל דין אבילות בחוה"מ מבואר בהכמת אדם (כלל קס"ט ק"ע קע"א):

הלכות ראש חודש

כלל קיח. דין ר"ח ודין קידוש לבנה ודין הלל והפטרות:

(א) ר"ח מותר בעשיית מלאכה ונשים נוהגות שלא לעשות מלאכה ומנהג הגון הוא ולבן אין להקל להם (מ"ז):

(ב) ר"ח אסור בתענית להרמב"ם מה"ת דאקרי מועד ולשאר פוסקים מדרבנן ולכ"ע אף שאינו אוכל פת אלא פירות וכיוצא בו יצא (ואם קנל עליו להמענות כך וכך ימים ופוגע בו ר"ח ע' נשיע סי' תי"ק) והמתענה תענית חלום ברי"ה ניסן או בר"ח אב א"צ ליתב תענית לתעניתו כיון ד"א דמצוה להתענות בהם שהם תענית צדיקי ומצוה להרבות בסעודת ר"ח ואם חל בשבת יעשה תבשיל אחד יותר משאר שבתות (א"ר נסע שכ"ג). מזכירין יעלה בבחמ"ז ואם לא הזכיר אם סיי" ברכת בונה ולא התחיל עדיין הטוב והמטיב אע"פ שאמר כבר בא"י מסיים אמ"ה אשר נתן ר"ח לזכרון לעמו ישראל ואם כבר אמר הטוב א"צ לחזור כיון דאין חוב לאכול פת דוקא:

(ג) היה אוכל בער"ח ולאחר שהתחיל לאכול התפללו הצבור מעריב אוליגן בטר התחלת הסעודה ואינו מזכיר של ר"ח (דלומה למש"כ נס"ג רס"ג סעיף ט"ז ונמ"א סג) אבל אם התחיל אחר שהתפללו הצבור אע"פ שהוא לא התפלל ערבית מזכיר של ר"ח ההיחיד נגדר אחר הצבור (כדלמא נס"ג רס"ג ונס"ג מקנ"א סעיף ט' ונמ"א סג ס"ק כ' ו' י"ט ט"ס וז"ל בטור סי' קי"ז וכ"ה להדיא נס"ג תי"ט נמ"א ונסימן כל"א ונא"ע ס"ס קכ"ג אך ל"ע שהרי כ' המ"א נס"ג ל' ס"ק ז' דנמלמא דכנפן אינו כנר סקר הלכור) ואם לא התפלל מנחה עדיין אינו מזכיר כיון שעתידי להתפלל מנחה של חול (תי"ט נמ"א):

(ד) חל ר"ח בא' בשבת אם לא אכל גם בלילה מזכיר רק של שבת ולא של ר"ח דאוליגן בטר התחלת הסעודה ואם אכל גם בלילה כיון דצריך להזכיר של ר"ח ואם יזכיר גם של שבת הוי תרתי דסתרי ולכן מזכיר רק של ר"ח אבל כשחל חנוכה ביום א' אפי" אכל בלילה מזכיר של שבת או של ר"ח דאין חיוב הזכרה של חנוכה כחיוב של ר"ח (סג):

(ה) היה אוכל ברי"ח מבעי' וכבר התפלל מעריב כמוצאי ר"ח אינו מזכיר של ר"ח והיה בשבת דהוי כתרתי דסתרי ואם הוא לא התפלל אע"פ שהצבור התפללו מזכיר של ר"ח דוקא שהתחיל קודם שהתחילו הצבור להתפלל מעריב אבל אם התחיל לאכול אחר שהתפללו הצבור מעריב, אם כבר התפלל מנחה אינו מזכיר של ר"ח דנגרר אחר הצבור והוי כהתחיל בחול אבל אם לא התפלל עדיין מנחה כיון שצריך להזכיר של ר"ח במנחה מזכיר ג"כ בבחמ"ז (סג נמ"א):

(ו) ר"ח שחל בשבת והזכיר של שבת ולא אמר יעלה אם נזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב אומר כרין ר"ח כמבואר לעיל סי' ב' ואם כבר פתח הטוב והמטיב

חיי אדם כלל קיח הלכות ראש חרש

אינו חוזר ואם שכח גם רצה וזכר קודם שהתחיל הטוב אומר בא"י אמ"ה שנתן שבתות למנוחה ור"ה לזכרון בא"י מקדש השבת וישראל ור"ה (וע' לעיל דין נהמ"ז כלל מ"ז):

(ז) ר"ה אסור בהספד וא"א צ"ה וקדיש וה"ה בכל יום שא"א תחנון ואפילו לחכם בפניו וכ"ש בזמנינו שאין לנו ת"ח ששואלין אותו דבר הלכה בכ"מ ואומרה (כ"כ המ"א סס"י תקמ"ז ומש"כ א"ר דמלינו דגם זמנה"ז לענין מסיס זי"ד סי' רמ"ג ונמ"מ סס"י רס"ג נסמ"ע כ"ל דל"ד דהתם תליא צמי שמורתו אוקמתו ואל"ל לזה ת"ח דוק שם נפוסקים אצל היכא דנבעין ת"ח אין לנו זמנה"ז וכ"ש לדעת רמב"ם דר"ח אקרי מועד מן התורה ולכן אין להקל ואף לפי מש"כ הלצום דדורשין עליו היינו לומר דנרי תורה אצל לא כמו זמנינו שאומרים עליו קינות והספדים כ"ל דאסור בכל יום שאסורין בהספד וכמ"ל הט"ז סי' ת"כ וכן נראה ע"פ ע"פ שכתב הט"ז דע"כ לא היו מסופקים אלא נכ"ה אצל בהספד לכ"ע אסור. ובאמת הדבר תמוה מאד דל"ה דאינו אלא תמנה אסור והספדים וקינות יהיה עותר):

(ח) דין הזכרת יעלה ביה מבואר בדין תפלה כלל כ"ד סי' כ"א ובכלל כ"ח:
(ט) מ"ע מדרבנן לקרות ההלל בימים שנעשו נסים לישראל. ונהגו לקרות גם בר"ה אלא שהימים שהייבנו חכמים סימנם בבט"ח ואז גומרין ההלל דהיינו ב' ימים ראשונים של פסח ב' של שבועות מ' של סוכות ה' של חנוכה ובר"ה ובשאר ימי פסח קורין הלל בדילוג ומ"מ מברכין תהלה וסוף. ומ"מ בימים שאין גומרים ההלל יזהר היחיד לקרותו עם הצבור ד"א היחיד אין מברך אע"ג דלא קי"ל הכי מ"מ לכתהלה יזהר בזה. ולכן אם בא לברך סמוך להלל יקרא תהלה הלל עם הצבור ואח"כ יתפלל ואם הוא באמצע פסוקי דזמרה יקרא הלל עם הצבור ולא יברך תהלה וסוף דברוך שאמר וישתבח נחשב לברכה גם על ההלל אבל בימים שגומרים הלל לא יעשה כן דלכ"ע היחיד מברך על ההלל. ובשקורא ביהודי אם יש שם שנים יאמר בפניהם הודו כו' הם יענו דכיון שאומר הודו משמע שאומר לאחרים. ואסור להפסיק בו ובימים שגומרים הלל דינו לענין הפסקה כמו בק"ש בכלל [כ"ן] ואם הפסיק אפי"ן שהיה לגמור את כולה אי"צ לחזור לראש. וצריך לקרותו כסדר ואם דילג פסוק אחד צריך לחזור ולקרות מאותו פסוק ואילך כסדרו וצריך לקרות מעומד ואפילו לסמוך אסור דסמיכה אינה בעמידה הוי' מליל פסח שקורין מיושב:

(י) א"א הלל בבית אבל בר"ה וא"צ גיב לומר אה"כ בביתו דאינו חוב כ"כ אבל בחנוכה אומר כל אחד ואחד בביתו (סי' קל"א נמ"א):

(יא) אחר הלל אומר קדיש שלם ומוציאין ס"ת וקורין בו ד' הכהן קורא וידבר צו ואמרת ולוי חוזר וקורא ואמרת וקורא את הכבש ועשירית וישראל קורא עולת תמיד עד ובראשי חדשיכם ורביעי קורא ובר"ה עד סוף (סי' תכ"ג נש"ע) (והגר"א נביאונו סקי' הכריע שהכהן קורא כ"ל והלוי קורא את הכבש עד וניזם הכבש והשלישי קורא מעולת תמיד עד ובראשי חדשים ע"ע):

(יב) אחר קה"ת אומר קדיש ואשרי ובא לציון ורצי קדיש ומתפללין מוסף והולצין התפלין קודם מוסף ובפמ"ג א"ה (סי' כ"ט ס"ק ב' נמ"ז) כתב שיש להלצין התפלין קודם יה"ד שגשמוך הקך (שניבל"ג) משום דבמערבא הוי מברכין על חליצת תפלין לשמור הקין ע"ש. שיר של יום ר"ה (מזמור ק"ד) ברכי נפשי:

(יג) הרואה לבנה בהדושה מברך אשר במאמרו כו' ואין לקדש אלא כשהוא וראי לילה שתהא זריחתה ע"ג קרקע וראוי להנות מאורה. וצריך שלא יהיה מסך מבריל בינו לבין הלבנה אפי"ן הוא דבר זך שהלבנה נראית ממנו שיוכל להכיר דברים הניכרים לאור הלבנה וה"ה אם נתכסה בעבים אינו מברך אבל אם נתכסה בעב דק וקלוש מברך ואם התחיל לברך שהיה סובר שיוכל לגמור הברכה קודם שתתכסה ונתכסה באמצע הברכה גומר הברכה אבל אם משער שלא יוכל לגמור קודם שתתכסה לא יתחיל. וני"ל דמ"מ בדיעבד יסיים הברכה ואם אפשר בקל לא יקדש תחת גג ואוהל שאינו דרך כבוד אלא בהצר או בשדה כיוצאין לקראת מלך ובלבד שיהיה המקום נקי (וע' בהלכות נרכות כלל ג' סי' ט"ז) ותהלה יתפלל

חיי אדם כלל קיה הלכות ראש חדש

מעריב ואח"כ קדוש לבנה דתדיר קודם ומ"מ אם הימים מעוננים ויש עוד רק ב' או ג' ימים יכול לקדש קודם מעריב (וכ"כ אמ"ו נכ"ז):

(יד) מצוה מן המובחר לקדש במוצאי שבת דאז הוא מבושם ומלוכש בכלים נאים ואם יש לחוש דע"ז לא יוכל לקדש יקדש אף בהול ואם מ"ש ליל י' בהודש אין מטתינים (ועיין מש"כ בכלל ס"ק זד"ן שהיו מלוה דס"ס ס"ל דלא משהיכן כלל למלוה וכ"כ המ"א רס"י כ"ה וא"כ אין להמתין כלל עד מ"ג) ולא יקדש עד שיעברו לפחות ג' ימים מן המולד ויש מטתינים עד ז' ימים אם לא כשחל מ"ש בתוך ז' דאז מקדשין במ"ש ואין לקדש אלא עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מן המולד וחשבינן מע"ל. וסומא מותר לקדש הלבנה כי ברכה זו נתקן על חידוש העולם ודומה ליוצר המאורות:

(טו) אין לקדש קודם ט"ב וכן שהוא אבל אא"כ כשלא ישלים אבילותו עד י' בחדש דאז יקדש בימי אבלו ואין לקדש כשהוא בתענית עד שיטעום מקודם ומ"מ במוצאי י"ב כיון שאז העולם בשמחה מקדשין אף קודם ולכתחלה אין מקדשין בליל שבת או י"ט, ומ"מ בשעת הדחק מותר לקדש (גס נמ"א ס"ק ז'):

(טז) ר"ה שחל בשבת ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר יעלה ויבא בעבודה ואינו מזכיר של שבת ביעלה ומוציאין שני ספרים בראשון קורין שבעה בסדר היום ובשני קורין מפטיר וביום השבת ובר"ה ומפטירין השמים כסאי הוין מריח אלול שחל בשבת מפטירין עניה סוערה כן סתם הב"י אבל מנהגנו עפ"י רמ"א דאפי' ר"ה אלול שחל בשבת מפטירין השמים כסאי ואז מפטירין בכי תצא רני עקרה וגם עניה סוערה כדי לקרות ז' דנהמתא. וכן ר"ה אב שחל בשבת יש מקומות שמפטירין שמעו כדי לקרות ג' דפורענותא אבל במקום שאין מנהג ראוי לקרות השמים כסאי (ונציאורי הגר"א סק"ק הכריע לקרות שמעו וע"ג). ור"ה שחל בא' בשבת קורין מחר הודש אבל כשחל ר"ה אלול בא' שבת קורין עניה סוערה ולא מחר חדש. ואם ר"ה ב' ימים מפטירין השמים כסאי. ואם חל ר"ה בא' מדי פרשיות שבאדר מפטירין בשל פרשה ולא בשל ר"ה (סי' מכ"ה):

(יז) מפטירין ג' דפורענותא וז' דנהמתא וגי דתויבתא ואם טעה והפטיר בשבת דאישון הפטרה של אותה סדר יפטיר לשבת הבאה דברי ירמיהו וגם שמעו אע"ג דאין מדלגין מנביא לנביא הכא סמוכין זה לזה. ג' דפורענותא. דברי ירמיהו. שמעו. חזון. ז' דנהמתא. נחמו. ותאמר ציון. עניה סוערה. אנכי. רני עקרה. קומי אורי. שוש אשיש. ובצ"ג במנחה דרשו. ובשבת תשובה מפטירין שובה (ונמחרי"ל כ' שקורין שובה עד סוף ואס"כ ממחילין ציול תקעו עד ולא ינעו עמי לעולם וכ' הטעם מקמת שאין זו כ"א ט' פסוקים בהפטרות שובה ונאמת כן הוא המכהג לקרות שובה וגם הפסוקים מיואל ככ"ל אך טעם מהרי"ל ל"ע הא סליק עניכא וכל דסליק עניכא מותר לקרות אף פחות מכ"א פסוקים וכן כוהגין ממיד לקרות הפטרה אף פחות מכ"א פסוקים היכי דפ"ע אלא כ"ל הטעם דמוסיפין לקרות אחר זה הפסוקים מיואל ככ"ל משום דמסיים דזכר רע ופושעים יכשלו גם לכן מהראוי למסיים נטו). וכשר"ה ב' ג' דאז יש שבת בין י"ה לסוכות שקורין האזינו מפטירין וידבר דוד. ובשאר שבתות השנה מפטירין מעין הפרשה. וכשקורין ב' פרשיות מפטירין בשל אחרונה מלבד באחרי קדושים כשהן מחוברין מפטירין הלא כבני כושיים שהיא הפטרת אחרי. מה שכ' בחומשים הפטרת וישלח ויברח יעקב הוא טעות אלא בויצא מפטירין מן זיברח עד סוף הושע (ולאך כך פסוקים מיואל ואכלתם אכול וכו' וידעתם וכו' ג"כ מטעם לסיים נטו) ובוישלח מפטירין מן ועמי תלואים וגם מקצת ויברח יעקב עד ומושיע אין בלתי ועפ"י הגר"א נוהגין להפטיר בפ' וישלח חזון עובדיה (מכ"ק):